

Fóti: A. S. Neill: a pedagógia Gandhija

június 13, 2014

írta: Fóti Péter

Ez az emlékező írás abból az alkalomból született, hogy Summerhill legendás alapítója éppen száz éve, 1914-ben lett egy kis vidéki iskola megbízott helyettes igazgatója. Itt írta az *A Dominie's Log (Egy iskolamester naplója)* című első, figyelemfelkeltő könyvét.

Az 1883 és 1973 között élt skót A. S. Neill-ről, akinek első könyve éppen 100 éve jelent meg, sokat írtak. Német életrajz írója „az utolsó pedagógiai szupersztárnak” nevezte őt, aki túlélte Rudolf Steinert, és Maria Montessorit, akikkel egy kategóriába szokták sorolni. Ez a besorolás jogos is, meg nem is. Jogos, mert Neill is szakított a hagyományos iskolamoddellel, ahol a gyerekek kényszerűen órák hosszat csöndben ücsörögnek a padokban, és inniuk kell a tanárok szavait. Jogtalan, mert Neill reformjai messzebbre mutatnak. Két legfontosabb inspirátora az amerikai Homer Lane és a német Sigmund Freud volt. Az előbbitől az iskolai önkormányzat gondolatát vette át, az utóbbitól a másik ember megértésére való törekvést. Persze Freud maga is Homer Lane inspirátora volt, akit azonban Lane bizonyos fokig a feje tetejéről a talpára fordított. Freud nem volt képes szakítani a monoteista világvallások pesszimista emberképével, és munkásságában ott bujkál a feltételezés, hogy az ember bűnben születik, hogy a kultúra arra való, hogy általa legyőzzük a velünk született rosszat. Nem, mondta Lane, és nyomán Neill is: el kell vetni a bűnbe esés tanát, és vissza kell térnünk a bűnbeesés ideje előtti emberiséghez. Vissza kell térni a több mint 6000 évvel ezelőtti állapotba, amikor a hódítás nem volt fontosabb a

közösségi létnél, amikor az igazság még fontosabb volt, mint az fizikai erő. Ezen gondolatok alapján rendezték be a Summerhill Iskolát, és ezek alapján működik 93 éve. Az iskola alapjai ugyanazok, mint amit Gandhi is hirdetett: az erőszak nem megoldás a problémáinkra. Helyettük az iskola legyen egyben igazságszolgáltató közösség, és kormányozza az egész közösség az iskola társadalmi életét a közvetlen demokrácia alapján. Ugyancsak az erőszakmentesség jegyében vette észre Neill, hogy a gyerekek kíváncsisága a világ dolgai iránt csak akkor marad meg, ha beleszólhatnak abba, hogy mit tanuljanak. Az erőszak, amelyet az iskolákban a gyerekek elszenvednek még csak nevéen se nevezhető. Kimondani is bűn, hogy a kéretlen tanítás káros a gyerekekre, hogy a felnőttek hatalmi éhségének való kiszolgáltatottságuk lelkiileg rombolja őket, és erőtlenné maradnak. Summerhill ezért a békére és az erőszakmentességre áhító szülők Mekkája, Neill pedig a pedagógia Gandhija!